

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Mgr. R. V.**, bývajúceho v B., proti žalovanej **S. Z. B., a.s., B.**, o **určenie neplatnosti výpovede z pracovného pomeru a náhradu mzdy**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 21 C 181/2005, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. októbra 2008 sp.zn. 4 Co 361/2007 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 29. októbra 2008 sp.zn. 4 Co 361/2007 vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa o náhrade trov konania, vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania a rozsudok Okresného súdu Bratislava I z 15. mája 2007 č.k. 21 C 181/05-441 vo výroku o náhrade trov konania **z r u š u j e** a vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 15. mája 2007 č.k. 21 C 181/05-441 zamietol žalobu o určenie neplatnosti výpovede z pracovného pomeru a náhradu mzdy. Žalobcu zaviazal zaplatiť žalovanej náhradu trov konania v sume 113 776,-- Sk do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Rozhodnutie v časti náhrady trov konania zdôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p. a žalovanej úspešnej v konaní priznal náhradu trov konania. Náhrada trov konania predstavovala trovy právneho zastúpenia. Za zastupovanie prvým právnym zástupcom žalovanej JUDr. P. A. súd priznal náhradu trov konania za štyri úkony právnej pomoci. Pri výpočte náhrady trov konania z neplatného skončenia pracovného pomeru vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z., 1/13 výpočtového základu za jednotlivé roky a pri výpočte odmeny advokáta z náhrady mzdy vychádzal z ustanovenia § 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. a hodnoty sporu 204 880,-- Sk. Celkove priznal odmenu v sume 28 600,-- Sk. Za zastupovanie žalovanej JUDr. J. B. priznal žalovanej náhradu trov

konania za osem úkonov právnej pomoci podľa § 11 ods. 1 a § 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. v sume 55 414,-- Sk. V ďalšej časti zdôvodnil svoje rozhodnutie o nepriznaní odmien uplatnených právnymi zástupcami žalovanej a nepriznaní DPH JUDr. A.. Okrem odmeny advokátov priznal aj náhradu hotových výdavkov vo výške 12 349,-- Sk a cestovné v sume 1 400,-- Sk.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 29. októbra 2008 sp.zn. 4 Co 361/2007 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v celom rozsahu a žalobcu zaviazal zaplatiť žalovanej náhradu trov odvolacieho konania v sume 26 790,80 Sk k rukám jeho právneho zástupcu JUDr. J. B.. V dôvodoch svojho rozhodnutia poukázal na ustanovenie § 219 ods. 1, 2 O.s.p. a uviedol, že súd prvého stupňa vyčerpávajúcim spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré žalobe nevyhovelo a námietky žalobcu v odvolaní boli bez právneho významu, preto na doplnenie nesprávnosti napadnutého rozsudku nemožno nič dodať. Z toho dôvodu rozsudok vo veci samej a v časti náhrady trov konania ako vecne správny podľa § 219 O.s.p. potvrdil.

Na podnet žalobcu proti rozsudku okresného súdu a krajského súdu v časti náhrady trov konania podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol rozsudky oboch nižších súdov v časti náhrady trov konania zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Generálny prokurátor mal za to, že oba sudy vec náhrady trov konania nesprávne právne posúdili, čím je daný dôvod na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p. V dôvodoch dovolania poukázal na to, že predmetom konania boli dve spojené veci, a to určovací návrh, pri ktorom nebolo možné hodnotu veci alebo práva určiť v peniazoch a návrh na plnenie, ktorého hodnota bola stanovená sumou 204 880,-- Sk. V takomto prípade mal súd pri stanovení výšky základnej tarifnej odmeny advokáta vychádzať z ustanovenia § 10 ods. 1, § 11 ods. 1 s použitím § 13 ods. 4 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. Súd ustanovenie § 13 ods. 4 vyhlášky neaplikoval a základnú odmenu advokáta stanovil súčtom základných tarifných odmien za jednotlivé veci.

V ďalšej časti namietal priznanie odmeny advokáta za úkon právnej pomoci, príprava a prevzatie veci pri prevzatí veci druhým advokátom. Uviedol, že ďalší úkon nie je považovaný za účelne vynaložené trovy konania a žalobcovi zaň bola jedenkrát priznaná odmena.

Generálny prokurátor ďalej namietal nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu v časti náhrady trov konania, keď nie je možné zistiť, ako súd dospel k odmene za jeden úkon právnej pomoci v sume 11 021,-- Sk a 11 115,-- Sk. Tieto sumy nezodpovedajú výpočtu základnej tarifnej odmeny za jeden úkon podľa § 10 ods. 2, § 11 ods. 1 a § 13 ods. 4 O.s.p. (správne vyhláška 655/2004 Z.z.), čo má za následok aj nesprávny výpočet DPH. V poslednej časti generálny prokurátor namietal, že oba nižšie súdy sa nezaoberali žiadosťou žalobcu o aplikáciu ustanovenia § 150 O.s.p. a rozhodnutia nezdôvodnili tak, aby bolo zrejmé, z akých dôvodov nebolo možné vziať dôvody uvádzané žalobcom pre použitie § 150 O.s.p.

Žalobca sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

Žalovaná vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že oba nižšie súdy pri rozhodovaní o trovách konania postupovali správne a preto žiadala dovolanie zamietnuť a žalobcu zaviazat' k náhrade trov dovolacieho konania. Nesúhlasila s názorom generálneho prokurátora, že úkon prevzatie a príprava nie je možné považovať za účelne vynaložené trovy konania. Na podporu svojho tvrdenia generálny prokurátor neuviedol žiadne konkrétne rozhodnutia, ktoré by súd mali presvedčiť o neúčelnosti tohto úkonu právnej služby. Úkon právnej pomoci zahŕňa nielen prevzatie, ale najmä prípravu zastúpenia a prvú poradu s klientom, v rámci ktorého advokát vec prevezme, preštuduje a prerokuje s klientom. Namietala, že je právom účastníka konania v prípade nespokojnosti s poskytovaním právnej služby zmeniť advokáta.

K dovolacej námietke o nepreskúmateľnosti rozhodnutia krajského súdu v časti náhrady trov konania uviedla, že odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil a rozhodol ako odvolací súd podľa § 219 ods. 2 O.s.p. Trovy odvolacieho konania vypočítal za dva úkony právnej pomoci z výšky uplatňovaného nároku 16 321,85 € v súlade s ustanovením § 10 ods. 1 vyhlášky 655/2004 Z.z.

V ďalšej námietke týkajúcej sa nezdôvodnenia rozhodnutia pre nepoužitie § 150 O.s.p. uviedla, že nebolo povinnosťou súdu odôvodňovať, prečo nebolo možné vziať do úvahy dôvody uvádzané žalobcom pre použitie citovaného ustanovenia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal generálny prokurátor za splnenia podmienok požadovaných v ustanovení

§ 243e O.s.p., preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je sčasti dôvodné.

Právo na náhradu trov konania je pre prípad plného úspechu v sporovom konaní upravené v ustanovení § 142 ods. 1 O.s.p. Z tohto ustanovenia vyplýva, že právo na náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva má ten účastník, ktorý mal úspech vo veci. Vecou v zmysle uvedeného ustanovenia je predmet konania, ako je tento vymedzený v žalobe a to v tej jej časti, v ktorej žalobca vymedzuje, čoho sa domáha (v tzv. petite podľa § 42 ods. 3 O.s.p. a § 79 ods. 1 O.s.p.). V prípade, ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (§ 142 ods. 2 O.s.p.). Ak došlo k zastaveniu konania, zásadne platí, že žiaden z účastníkov (§ 146 ods. 1 písm.c/ O.s.p.) nemá právo na náhradu trov konania. Len výnimočne možno niektorému z účastníkov (§ 146 ods. 2 O.s.p.) uložiť povinnosť nahradiť druhému z účastníkov trovy zastaveného konania a to podľa prvej vety tohto ustanovenia tomu z účastníkov, ktorý zavinil, že konanie muselo byť zastavené a podľa druhej vety tohto ustanovenia žalovanému v prípade, ak pre jeho správanie bol vzatý späť návrh, ktorý bol podaný dôvodne. Ustanovenie § 150 O.s.p. umožňuje súdu, aby vo výnimočných prípadoch z dôvodov hodných osobitného zreteľa účastníkovi, ktorý by inak mal právo na náhradu nákladov, túto celkom alebo sčasti nepriznal. Musí však ísť o výnimočný prípad, ktorý predstavuje výnimku zo zásady zodpovednosti za výsledok a zo zásady zodpovednosti za zavinenie a náhodu, a ktorý musí byť odôvodnený v rozhodnutí.

Dovolací súd námietku generálneho prokurátora Slovenskej republiky, že oba nižšie súdy v dôvodoch svojho rozhodnutia nezdôvodnili, prečo sa nezaoberali žiadosťou žalobcu o použitie § 150 O.s.p. považoval za nedôvodnú. Z obsahu rozhodnutia súdu prvého stupňa jednoznačne vyplýva, že rozhodol podľa zásady úspechu v sporovom konaní podľa § 142 ods. 1 O.s.p. Rozhodnutie súdu je v tejto časti v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 167 ods. 2 O.s.p.). Súd nie je viazaný návrhom účastníkov konania o spôsobe, akým má o náhrade trov konania rozhodnúť.

Dovolací súd sa však stotožnil s námietkou generálneho prokurátora, pokiaľ namietal výšku odmeny za právne zastupovanie za spojenie vecí v konaní.

Podľa § 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. platnej do 31. decembra 2008 (ďalej len vyhlášky) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je 1/13 výpočtového základu, ak nie je možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch, alebo ak ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

Podľa § 10 ods. 1 vyhlášky, ak nie je ďalej ustanovené inak, základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby z tarifnej hodnoty je nad 200 000,-- Sk do 1 000 000,-- Sk 6 650,-- Sk + 500,-- Sk za každých aj začatých 50 000,-- Sk prevyšujúcich sumu 200 000,-- Sk.

Podľa § 13 ods. 1 vyhlášky pri spojení dvoch alebo viacerých vecí sa základná sadzba tarifnej odmeny určenej z tarifnej hodnoty veci s najvyššou hodnotou zvyšuje o 1/2 základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by advokátovi patrila v ostatných spojených veciach.

Podľa § 13 ods. 5 vyhlášky ustanovenie ods. 4 sa nepoužije, ak spojenie vecí na spoločné prejednanie vyplýva zo zákona. V takej veci sa výška tarifnej odmeny určí podľa veci, ktorej hodnota je najvyššia.

Žalobca sa podanou žalobou domáhal neplatnosti skončenia pracovného pomeru a náhrady mzdy. Prvostupňový súd správne pri vyčíslení odmeny advokátom postupoval podľa § 11 ods. 1 vyhlášky v časti neplatnosti skončenia pracovného pomeru a správne postupoval podľa § 10 ods. 1 vyhlášky pri určení odmeny za uplatnený nárok na náhradu mzdy, ale opomenul ustanovenie § 13 ods. 4 a 5 vyhlášky, podľa ktorej mal krátiť odmenu advokáta, pretože sa nejedná o spojenie vecí zo zákona. Aj keď generálny prokurátor v dovolaní nenamietal odmeny za jednotlivé úkony, dovolací súd poznamenáva, že súd prvého stupňa nesprávne za rok 2004 určil výpočtový základ 13 602,-- Sk z toho 1/13 v sume 1 046,-- Sk, pretože sa jedná o priemernú mesačnú mzdu za prvý polrok 2003 a podľa vyhlášky č. 163/2002 Z.z. ani výpočtový základ 1/13 nebol daný (§ 13 ods. 6 – 1/10 výpočtového základu). Tento bol zavedený až vyhláškou č. 655/2004 Z.z. (§ 11 ods. 1) účinnou od 1. januára 2005, kedy priemerná mesačná mzda za prvý polrok roku 2004 bola 15 008,-- Sk, z toho výpočtový základ 1/13 10 154,-- Sk. Žaloba bola podaná 18. júla 2005 a v priebehu konania sa ročne menila výška výpočtového základu. Prvostupňový súd správne vyčíslil výšku odmeny za jeden úkon právnej pomoci v sume 7 150,-- Sk z hodnoty predmetu sporu 204 880,-- Sk. Žalobca uplatnil v žalobe aj nárok na náhradu mzdy 20 000,-- Sk

mesačne od 15. augusta 2005 až dokedy mu žalovaná neumožní pokračovať v práci alebo do skončenia konania o neplatnosť pracovného pomeru. Nárok na náhradu mzdy bol žalobcom riadne uplatnený. Pretože žalobca môže uplatňovať iba splatnú mzdu, v priebehu konania podľa toho upravoval žalobný petit. Prvostupňový súd na pojednávaní 21. apríla 2006 pripustil zmenu návrhu na zaplatenie sumy 204 880,-- Sk a na pojednávaní 15. mája 2007 na sumu 491 712,-- Sk. Proti zamietajúcemu rozsudku podal odvolanie žalobca, takže predmetom odvolacieho konania bola neplatnosť skončenia pracovného pomeru výpoveďou a zaplatenie mzdy v sume 491 712,-- Sk. Odvolací súd správne vypočítal odmenu advokáta, pričom v dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, za ktoré úkony právnej pomoci priznal odmenu, podľa ktorých ustanovení vyhlášky č. 655/2004 Z.z. a v akej výške. Námietka generálneho prokurátora Slovenskej republiky, že rozhodnutie odvolacieho súdu je v tejto časti nepreskúmateľné, preto nie je dôvodná, pretože predmetom odvolacieho konania nebola suma 204 880,-- Sk ale suma 491 712,-- Sk.

Okrem nesprávneho vyčíslenia odmeny advokáta za úkon právnej pomoci a nedostatočného zdôvodnenia rozhodnutia, generálny prokurátor namietal dovolaním priznanie odmeny advokáta za úkon právnej pomoci, príprava a prevzatie, po prevzatí veci iným advokátom, keď mal za to, že sa jedná o neúčelne vynaložené trovy konania.

Podľa čl. 4 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, každý môže konať čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

Podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa § 25 ods. 1 vety prvej O.s.p. ako zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta.

Obsahom práva na právnu pomoc garantovaného čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky je možnosť každého na základe vlastnej úvahy zvoliť si zástupcu v konaní pred súdom, vyjmúc prípady obligatórneho zastúpenia. Je totiž výsostným (slobodným) právom

účastníka rozhodnúť, koho ustanoví za svojho zástupcu v konaní pred súdom. Možnosť tejto voľby (úvahy) neobmedzuje ani iným spôsobom nevymedzuje. Jej kritériá sú autonómnou vecou účastníka konania.

Právna úprava príkladne uvádza, že trovami konania sú najmä hotové výdavky účastníkov konania a ich zástupcov (§ 137 O.s.p.). Takými sú aj odmena advokáta, náhrada hotových výdavkov a náhrada za stratu času spojená s jeho činnosťou, obsahovo vymedzené príslušnými predpismi. Z ustanovenia § 14 ods. 1 písm.a/ vyhlášky vyplýva, že advokátovi patrí odmena vo výške základnej sadzby tarifnej odmeny za úkon právnej pomoci prevzatie a príprava zastúpenia. Súd rozhodujúci o priznaní náhrady trov konania podľa § 142 ods. 1 O.s.p. je povinný vždy skúmať účelnosť vynaložených trov konania uplatnených úspešným účastníkom konania v spore. Účelnosť je vlastnosť procesu spočívajúca v sledovaní cieľa. Účelnosť spravidla nachádza svoju opodstatnenosť vtedy, ak vychádza zo zákonných dôvodov a neprekračuje ich medze. Je preto potrebné rozlišovať medzi právom účastníka konania (fyzickej, právnickej osoby, štátneho orgánu) na právnu pomoc a nárokom na náhradu trov konania za poskytnutú právnu pomoc. Trovy konania potrebné na účelné vynaloženie alebo na ochranu práv sa však nemôžu posudzovať ako celok, aj keď účastník má právo na náhradu trov konania, pretože každý úkon alebo každé plnenie trov treba posudzovať samostatne.

Oba nižšie sudy sa otázkou účelnosti vynaložených trov konania spočívajúci v odmene advokáta za úkon právnej pomoci, príprava a prevzatie veci pri prevzatí zastupovania JUDr. B. nezaoberali, neuviedli, prečo tento úkon považovali za účelne vynaložený a napokon ani samotná žalovaná v priebehu konania neuviedla, prečo pristúpila k zmene právneho zástupcu.

So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že je opodstatnená námietka generálneho prokurátora o nesprávnej aplikácii vyhlášky č. 655/2004 Z.z. v znení ďalších noviel (§ 13 ods. 4, 5) a nedostatočného skúmania účelnosti priznaných trov konania pri úkone právnej pomoci za prípravu a prevzatie veci ďalším advokátom. Z toho dôvodu Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu v potvrdzujúcej časti týkajúcej sa náhrady trov prvostupňového konania a v časti náhrady trov odvolacieho konania zrušil a zrušil rozsudok súdu prvého stupňa v časti náhrady trov konania a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 1, 2 O.s.p.). Prvostupňový súd

v novom rozhodnutí rozhodne znovu aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243d ods. 1 veta tretia O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. februára 2010

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová